

КЛАСИЧНІ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

УДК 82.091+821.581+821.521

DOI <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2023.3.4>

М. О. БЄЛІК

викладач кафедри східних мов,

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

м. Лубни, Україна

Електронна пошта: bielikmaryna.13@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-5243-3081>

О. Д. БОРЗОВА

викладач кафедри східних мов,

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

м. Лубни, Україна

Електронна пошта: ad.borzova.lnu@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-2748-2647>

ОБРАЗИ ЖІНОК В КИТАЙСЬКИХ МАНЬХУА І ЯПОНСЬКИХ МАНґА: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

У статті проведено порівняльний аналіз образів жінок в китайських маньхуа та японських манґа. Його метою було з'ясувати спільні й відмінні риси у способах зображення жіночої ідентичності та ролі у культурних творах обох країн. Увага в дослідженні зосереджується на аналізі структури сюжетів, типів персонажів, стилістики малюнку та підходів до теми жіночості та гендерних стереотипів. У публікації розглянуто вплив культурного контексту і історичних подій на формування жіночих образів, а також основні тенденції розвитку маньхуа та манґа, які спостерігаються в сучасному світі. Дослідження допомагає краще зрозуміти різноманітність культурних підходів до зображення жінок у масових медіа та їх вплив на сприйняття гендерних ролей у суспільстві.

У дослідженні особлива увага звертається на культурні контексти, в яких формувалися маньхуа та манґа. Маньхуа, як китайський еквівалент манґа, відзначається відмінною естетикою та темами, що віддзеркалюють китайську культуру, міфологію та історію. Деякі сюжети в маньхуа були створені в контексті конфуціанських традицій в означенні ролі жінки в китайському суспільстві, проте є твори в яких спостерігається конфлікт між традиційними патріархальними уявленнями про роль жінки та прагненням сучасної героїні до незалежності та особистого щастя.

Японські манґа відображає японські духовні цінності, суспільні зміни та культурні впливи. Особливість манґа полягає в широкому спектрі жанрів, які включають фентезі, наукову фантастику, романтику та інші. У японських манґа також представлені складні аспекти гендерної ідентичності та ставлення до жінки в японському суспільстві, які майже не змінились з давніх часів.

Отже, культурний контекст і історичні події вплинули на особливості репрезентації образів жінок у китайських маньхуа та японських манґа, які при спільних витоках мають суттєві відмінності за сучасних умов.

Ключові слова: образ, жінка, маньхуа, манґа, традиційність, новаторство.

Вступ. Важливість швидкого обміну інформацією в сучасному суспільстві максимально популяризувало такий жанр як комікси в різних сферах життєдіяльності. В Енциклопедії сучасної України комікс кваліфіковано як «графічно-оповідний жанр, у якому поєднано малярство (карикатуру, послідовність малюнків) і літературу (короткі тексти у вигляді «мовної бульки» чи «хмарки») <...>. Бувають «німі» комікси з інтуїтивно зрозумілим сюжетом» [Савчук].

Одна із сучасних українських дослідниць коміксів О. Колісник деталізувала визначення: Комікс – це особливий спосіб оповіді, текст якого є послідовністю кадрів, що містять, окрім малюнка, вербальний твір, який передає переважно діалог персонажів, укладений в особливу рамку. При цьому малюнок і укладений в нього вербальний текст утворюють органічну сенсову єдність. Таким чином комікс є певним поєднанням вербального і невербального компонентів,

тобто поєднанням тексту та зображення, що утворює креолізований текст. [Колісник : 28]. У перекладі з англійської comic – смішний, кумедний, комічний. У тих країнах, де намальовані розповіді є поширеним видом мистецтва, комікси мають власні національні назви. Це такі країни як Китай, Франція, Японія та ін.

Глобалізація, інтернаціоналізація, американізація масової культури, зміна балансу сил після кінця Холодної війни призвели до активних змін і в країнах Сходу. Значної популярності набули в Україні китайські і японські комікси (маньхуа і манга), які є доступними й зрозумілими. Останнім часом взагалі варто говорити про неймовірне переосмислення коміксу у медіапросторі, як способу комунікації в інформаційному суспільстві. У коміксах них у простій формі подається найнеобхідніша інформація. Вони активно реагують на нагальні, проблеми, що виникають у суспільстві. Уважаємо, що вони є тим джерелом, яке містить найнеобхіднішу інформацію про різні життєві ситуації й проблеми, норми моралі й особливості рецепції різних явищ і подій. У них засвідчені ті зміни, які відбуваються, тому інформація про місце й роль жінки в сучасному Китаї і Японії у них засвідчена правдиво й чітко. Це визначає актуальність нашої публікації.

Аналіз попередніх досліджень. Роль жінки в суспільстві завжди була предметом особливого інтересу для дослідників та вчених. Традиційно культурні, історичні та соціальні контексти в різних частинах світу формували унікальні уявлення про жіночість та жіночу роль. Однією з найцікавіших та складних сфер вивчення жіночого образу є Китай, країна з глибокою історією та багатим культурним спадком. Саме тому вивченням традиційної ролі жінок у китайському суспільстві присвячено багато робіт як вітчизняних та закордонних дослідників, в яких висвітлюються основні складові зазначеної вище проблематики, серед них: Вон Ін-Лі, Ген Чжижун, С. Козловський, А. Трофимченко та інші.

У Японії дослідженням манги займаються навіть окремі установи. Так, наприклад, у 2006 році в Кіото створено міжнародний музей манги, з 2009 року працює Меморіальна бібліотека манги та субкультур Йонедзава Йосіхіро. В Університеті Кіото Сейка ще з 1973 року

існують магістерська і докторська програми з вивчення манги. Манга почала активно досліджуватись у світі лише в кінці минулого століття. Першим англійським дослідженням манги є «Манга! Манга! Світ японського коміксу» Фредеріка Л. Шодта (Schodt, 1983). З неї починається презентація цього жанру в англійськомому інформаційному просторі. Сьогодні з найавторитетніших дослідників манги є Жаклін Берндт (Jaqueline Berndt) професорка японської мови і культури Стокгольмського університету. У 2013 році було розпочато проєкт «картографування» досліджень манги / коміксів всередині та за межами Японії, результати якого оприлюднюються у звітах. Згідно з отриманими даними, виходячи з кількості наявних публікацій і цитованості, станом на 2015 р. можна було говорити про близько 50 впливових дослідників манги [Белов : 32–33].

В Україні популярність коміксів останнім часом активізувала наукові дослідження в різних галузях (літературознавство, журналістика, педагогіка та ін.). Можна назвати таких науковців як Д. Белов, Д. Ольшанський, Н. Космацька, Т. Насалевич, Т. Рябуха, С. Підопригора та ін. Проте окремих досліджень, присвячених китайським і японським коміксам в Україні немає, тому, зрозуміло, немає й досліджень компаративного характеру з особливостей репрезентації образів жінок в маньхуа й манзі, що актуалізує наше дослідження.

Виклад основного матеріалу. Традиційна роль, місце та вплив жінок у китайському та японському суспільстві мають глибокі історичні та культурні відмінності, але варто наголосити на тому, що ці дві культури відзначаються патріархальними структурами та обмеженнями, які впливають на жіночу позицію. Традиційно жінки відіграють важливу роль у сім'ї, а також у соціальному та культурному житті, проте зіткнення з обмеженнями відбувається через соціальні норми, релігійні впливи та патріархальні структури. Вони часто підкорялися соціальним нормам та стереотипам, що обмежувало їх доступ до освіти та професійної самореалізації.

З давніх часів міфи, легенди, казки були джерелом розуміння багатьох ситуацій. Сьогодні їх місце посіли комікси з огляду на їх популярність серед населення різних країн. В Україні

все більшої популярності набувають китайські і японські комікси. Найпопулярнішими у світі сьогодні стали японські комікси. Вони дещо відрізняються від інших азійських, популярність яких у світі також набирає обертів. Японські манга, на відміну від корейських манхва та китайських манхв читаються справа наліво. Крім того японські манги можуть бути досить великими за обсягом, мати сотні розділів. Найбільш розтиражованими японськими коміксами є «One Piece», «Golgo 13», «Перли дракона», «Наруто», «Атака титанів», «Зошит смерті» та інші. Кожен з цих творів виходив тиражем понад сто мільйонів.

У китайському суспільстві традиційною вважається роль жінки як домогосподарки та матері, яка піклується про дім, займається вихованням дітей та підтримує сімейні цінності й традиції. Китайські жінки часто підкорялися чоловікам та старшим членам родини, мали обмежений доступ до освіти та професійної реалізації. Проте, в історії Китаю також були видатні жінки, які займали впливові пости в політиці, культурі та літературі, такі як *王昭君 (Wáng Zhāojūn)*, *蔡文姬 (Cài Wénjī)* та *刘伯温 (Liú Bówēn)*.

У японському суспільстві традиційна роль жінок була подібною, але мала свої особливості. Аналіз місця й ролі жінок в японському суспільстві, на жаль, з часом змінювалась не в кращий бік для них. Так, наприклад, у XII столітті жінки в Японії могли успадковувати майно й самостійно ним розпоряджатися. Поступово статус жінки знижувався. У 1898 році в Цивільному кодексі Мейдзі жінкам було відмовлено в законних правах, вони стали підпорядковані главам сімейств. Лише після Другої світової війни японські жінки отримали право на вибір чоловіка, професії, володіння власністю та ін.

В обох культурах роль жінок поступово зазнавала змін. Історія китайської і японської культур також демонструє видатних жінок, які змогли посісти визначні позиції і стали впливовими в політиці, культурі та інших сферах, подолавши стереотипи та змінивши гендерну динаміку. Зі зростанням освіченості та суспільних змін сучасні жінки в Китаї та Японії стають дедалі активнішими в суспільному житті, що сприяє зміні традиційних гендерних ролей, більшій рівності та розмаїтості суспільства.

Проте слід наголосити на тому, що в японській родині до цього часу збережені особливі церемонії і ієрархія. Так почесні віддаються не тільки голові родини. Сестри у зверненні до братів, мають вживати інші, більш чемні висловлювання, ніж ті, з які дозволяють собі брати у зверненні до сестер.

Яскравим прикладом ставлення до жінок і їх ролі в суспільстві є попкультура країн. У зв'язку із цим варто розглянути традиційну роль жінок на прикладі таких жанрів як манхва (Китай) та манга (Японія). Звернення саме до цих жанрів пояснюється їх синтетичністю й особливою популярністю сьогодні серед значної частини населення різних країн.

Китайський і японський терміни, відповідно манхва й манга, мають однакове значення. Китайські дослідники описують термін «манхва» так: 漫画一词是从日本引入中国的。目前所知，在中国最早见于陈师曾1909年所作的《箭墙》一画的题词中，丰子恺亦称陈师曾的简笔画为“中国漫画之始”。20世纪初期，中国报纸已有“时事漫画”、1925年5月《文学周报》连载丰子恺的画，编者郑振铎代为注明是“漫画”，从此，漫画的说法渐被认同。[漫画] Слід зауважити, що термін «манхва» має японське походження. Відомо, що в Китаї його вперше побачили в написі на картині Чен Шизеня «Стіна зі стріл», що була написана в 1909 році, а Фен Цзікай назвав твір Чен Шизена «початком китайської карикатури». На початку 20-го століття в китайських газетах вже з'явилися «карикатури на поточні події», а в травні 1925 року «Літературний тижневик» опублікував малюнки Фен Цзікай, редактор Чжен Чжендуо зазначив, що це «карикатури», і відтоді термін «карикатура» поступово став загальноприйнятим.

但实际上漫画在中国古代就出现了，现藏故宫博物院明宪宗朱见深所作的《一团和气图》就是一例。到清代末期，漫画得到发展，成为一个独立的画种。当时被称为讽刺画、谐画、滑稽画等，没有统一的称法。到《子恺漫画》的出现，称法统一，并沿用至今。日本对漫画的解释与中国也不完全相同，含义更为广泛。日本12世纪的《鸟兽戏画卷》是漫画的早期范例。西方的漫画起源于英国，18世纪W.荷加斯为漫画大师。19世纪法国画家H.杜米埃在西方漫画史上取得了很高的成就。20世纪德国画家G.格罗斯的漫画也很知名。20世纪后期，

由于漫画的诙谐、幽默特征，使之成为各国流行的大众通俗艺术。中国自1984年以来，将漫画列为全国美展的品类之一，中国美术家协会设有漫画艺术委员会，漫画报刊、展览亦很活跃，漫画日益成为广大群众喜爱的画种。现代中国著名的漫画家有丰子恺、叶浅予、张乐平、华君武、米谷、廖冰兄、方成等。[漫画]

Варто зауважити, що фактично маньхуа з'явилася ще в давньому Китаї. Найдавнішим прикладом є «Миролюбна карта», яка наразі знаходиться в палаці-музеї Чжу Цзіньюаня в Забороненому місті. Наприкінці панування династії Цин карикатура активно розвивалася й стала самостійним видом живопису. У той час єдиної назви не було, тому її називали сатиричними картинками, гармонійними картинками, комічними картинками тощо. Після випуску «Карикатур Дзікай» назва була уніфікована й використовується й донині.

Японське трактування карикатури відрізняється від китайського та має більш широке значення. Першою японською історією в картинках вважається твір «Веселі картинки з життя птахів та звірів» (Тьодзюдзінбуцуга), створений у XII столітті відомим буддійським ченцем і художником Яку (або Тоба (1053–1140)). Це чотири паперові сувої з чорно-білими малюнками і підписами до них. «Героями двох перших сувоїв були тварини, в пародійній формі розігруючи сцени з життя людей, а героями двох останніх – буддійські ченці, які займаються не дуже гідною їх сану діяльністю, скажімо, грою на півнячих боях. Надалі аналогічні витвори мистецтва називалися «Тоба-е», тобто «картинки в стилі Тоба» [Історія]. Потім був досить довгий період замовчування манги. Лише у XX столітті відбулось своєрідне повернення до цього жанру, який став популярним серед японської молоді. Важливим етапом у розвитку манги вважають період 20-х років минулого століття. Саме тоді група відомих японських художників-карикатуристів (Ракутен Кітадзава, Іппей Окамото, Сако Сісідо, Ютака Асо та ін.) відвідали США для обміну досвідом з американськими колегами.

У 1923 році японська загальнонаціональна газета «Асахі Сімбун» почала випуск щотижневого коміксу-додатку «Асахі Граф». У ньому спочатку друкувалися адаптовані американські комікс-серії, а пізніше з'явилися і оригінальні японські, які спочатку дещо наслідували аме-

риканські. Надзвичайна популярність коміксів стала поштовхом до того, що видавці стали «активно замовляти їх своїм художникам. Першим популярним японським коміксом цього періоду став чотирьохмалюночний (тобто кожен випуск складався з чотирьох малюнків, які розповідають одну невелику історію) Безжурний тато (Нонкі на То-сан) Ютакі Асо, створений в 1924 році» [Історія].

Сьогодні в Японії й у світі манга є визнаною формою образотворчого мистецтва і популярним літературним явищем, яке «охоплює практично всі вікові групи сучасного японського суспільства. Окрім професійної манги, існує манга аматорська – додзінсі, яка видається невеликими тиражами на гроші авторів. На думку дослідників, «графічна новела, анімація, тощо є форматами, а не жанрами та можуть використовуватися щоб розповісти будь-яку історію, будь-який жанр може зустрічатися в форматі коміксу» [Robin : 30].

У Західній культурі карикатура виникла в Англії. У XVIII столітті Вільям Гогарт відзначився як майстер карикатури. У XIX столітті французький художник Оноре Даум'є зробив значний внесок у розвиток західної карикатури, а карикатурист Георг Гросс став добре відомим у XX столітті. Наприкінці XX століття карикатура стала популярною формою масового мистецтва в різних країнах. З 1984 року Китай включив карикатуру до переліку категорій Національної художньої виставки, Китайська асоціація художників створила комітет з мистецтва карикатури, а газети та виставки присвячені карикатурі стали популярними. Серед сучасних китайських карикатуристів – Фен Цзікай, Є Цяньюй, Чжан Ле Пін, Хуа Цзюньву, Мігу, Ляо Бінбро, Фан Чен та інші [Белов].

«Про моє друге життя в іншому світі» (原来我在这个世界还能这样活下去) – це твір китайського автора Цзін Чжан (靳张). Ця популярна китайська драма базується на однойменній маньхуа від Цзін Чжана. Історія розповідає про молоду дівчину на ім'я Сянь Цзін, яка потрапляє в аварію і опиняється у паралельному світі, утіленою в тіло розпещеної аристократки.

У новому світі Сянь Цзін вирішує почати все спочатку та виправити помилки минулого життя. Сянь Цзін у своєму минулому житті

була егоїстичною і розпусною дівчиною з багатої родини. Після аварії вона прокидається в тілі Лань Юйчен – доньки впливового аристократичного клану Лань, відомого своєю жорстокістю та безжалісністю.

Знаходячись у чужому світі, Сянь Цзін вирішує виправити помилки минулого та стати лагіднішою. Вона встановлює дружні стосунки зі служницею Юй Кехуа, допомагаючи їй знайти щастя в шлюбі з коханою людиною. Також Сянь Цзін зближується з Лю Іфаня – талановитим, але бідним художником, і між ними розпочинається романтична історія.

Проте старші члени клану Лань проти цього союзу, вони прагнуть віддати Лань Юйчен заміж за багатого, але жорстокого Сюе Чжао. Сянь Цзін доводиться боротися з сімейними стереотипами, щоб стати щасливою в особистому житті.

Узагалі, ця дорама розповідає про особистісний розвиток та пошук справжніх цінностей у житті. Завдяки переміщенню в інший світ, героїня змінюється на краще та знаходить те, про що дійсно мріяла.

У маньхуа «Про моє друге життя в іншому світі» традиційна роль жінки в китайському суспільстві показана досить реалістично. Головна героїня Сянь Цзін потрапляє в багату аристократичну сім'ю Лань, де від неї очікується:

1. Безумовне підкорення старшим членам родини, особливо чоловікам.
2. Тиха та скромна поведінка, заборона на висловлювання своїх думок.
3. Займатися суто жіночими справами, такими як вишивка, гра на різних музичних інструментах.
4. Шлюб із вибраним сім'єю багатим нареченим.

Проте Сянь Цзін, маючи сучасні погляди, відмовляється дотримуватися цих норм. Авторка показує конфлікт між традиційними патріархальними уявленнями про роль жінки та прагненням сучасної героїні до незалежності та особистого щастя. У кінцевому підсумку Сянь Цзін домагається права обирати власну долю, що є феміністською ідеєю для свого часу.

Дорама отримала високі оцінки від критиків завдяки глибокому сюжету та живописним образам героїв. Вона показує глядачам, що ніколи не пізно розпочати все спочатку та змінити своє життя на краще.

Яскравим прикладом манги в якій репрезентована традиційний образ японської жінки

є твір «Нана» (ナナ), створена ілюстратором і автором Ай Язава, яка публікувалася з 2000 по 2009 рік і складається з 21 тому. Вона є однією з найвідоміших та найуспішніших серій манги в Японії.

У манзі «Нана» розповідає історію двох молодих жінок, на ім'я Нана, які зустрічаються і стають найкращими подругами, коли переїжджають до Токіо, щоб здійснити свої мрії. Усі головні персонажі мають свої унікальні риси та характери, а автор детально розкриває їхні мотивації, боротьбу та розвиток протягом всієї історії. Одна Нана, відома як Нана Осака, є ексцентричною музиканткою, яка їде до Токіо, щоб реалізувати свою мрію стати відомою рок-зіркою. Інша Нана, відома як Нана Комацу, є наївною дівчиною, яка теж переїжджає до Токіо, щоб зустрітися зі своїм бойфрендом і розпочати нове життя.

Манга «Нана» досліджує широкий спектр тем, пов'язаних з традиційними й сучасними ролями жінок у японському суспільстві. Вона звертається до питань самостійності, кар'єри, дружби, кохання і багатьох інших аспектів життя молодих жінок. Через реалістичність і глибину персонажів, «Нана» висвітлює їхні суперечності, мрії, труднощі та змагання зі світом навколо себе.

Манга «Нана» отримала велику популярність як в Японії, так і по всьому світу. Вона була адаптована в аніме-серіал, фільм та музичні вистави. Завдяки своїй складній сюжетній лінії, емоційній глибині і музичній тематиці, «Нана» стала однією з найулюбленіших манг серед читачів усього світу.

Висновки. У наш час блискавичного розповсюдження інформації комікси є перспективним способом її якнайшвидшої передачі. У багатьох сучасних коміксах створюються архетипні персонажі, бо серед дійових осіб коміксів чимало не вигаданих героїв, а таких, які стали втіленням колективних абстрактних уявлень про чоловіка, жінку, супер-героя. У маньхуа і манзі спостерігається чимало відмінностей щодо цього. Традиційний образ жінки в китайському суспільстві характеризується покірністю, скромністю та жертвовністю, в той час як у японському суспільстві він поєднується з цінністю краси та ніжності. У китайській культурі жінку виховували як покірну доньку і дружину,

здатну на самопожертву заради блага родини. Її основна роль – бути турботливою дружиною й матір'ю. Такі якості, як самостійність та амбітність, сприймалися негативно. У той час як у японській культурі жіночу красу і ніжність цінували високо. Хоча жінка також мала шанувати чоловіка і бути відданою сім'ї, через витонченість і вишуканість вона могла зберегти свою індивідуальність.

Японські манга засвідчують, що різниця між чоловіками й жінками виявляється навіть у мовленні. Для розмов чоловіків у переважній більшості притаманний розмовний стиль мовлення, у розмові між малознайомими чоловіком і жінкою спостерігаємо нейтрально-ввічливий стиль. Нейтрально-ввічливий стиль може спостерігатися і в міжчоловічому спілкуванні, але більш органічніше виглядає розмовний. Нейтрально-ввічливий спостерігається при зверненні чоловіка до чоловіка вищого за статусом, за умови поваги до нього. Усі жіночі персонажі спілкуються в нейтрально-ввічливому стилі. На розмовний вони переходять тільки в емоційно

роздратованому стані, під час гніву, здивування тощо. Нейтрально-ввічливий стиль у жінок звучить ввічливіше, ніж у чоловіків. Жіночність та дитячість в японській культурі продовжують уважатися дуже близькими, тому що для японців ті прийоми в мовленні, які роблять чоловіка більш інфантильним, з уст жінки звучать дуже мило. Чоловік має бути лаконічним, небагатослівним, щоб здаватися сильним і мужнім. Це вказує на до цього часу наявні стереотипи в японській культурі, особливо щодо сприйняття жінки і її ролі в японському суспільстві.

Отже, традиційний образ китайської жінки характеризується радикальним відмовою від себе заради виконання гендерної ролі, в той час як японська жінка поєднує поступливість із витонченістю та красою, зберігаючи частину своєї індивідуальності. Ці відмінності відображають більш патріархальні цінності в китайському суспільстві та більшу повагу до жінки в японській культурі. Перспективи подальших досліджень убачаємо в розширенні меж дослідження шляхом залучення корейських коміксів манхва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белов Д. (2021) Дослідження коміксу в сучасній гуманітаристиці. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. № 8. С. 27–50.
2. Колісник О. В. (2022) Специфіка сучасних коміксів : традиції та інновації. *Графічний дизайн в інформаційному та візуальному просторі* : монографія / за заг. ред. М. В. Колосніченко. Київ : КНУТД. С. 16–34.
3. Савчук М. Комікс. *Енциклопедія сучасної України* / ред. І. Дзюба, А. Жуковський, М. Железняк та ін. (2014) ; НАН України, НТШ. Київ : Інститут досліджень НАН України. URL: <https://esu.com.ua/article-1449>
4. Історія розвитку манги. URL: <https://sites.google.com/site/ucenical1klassuromancuka/home/istoria-rozvitku-mangi>
5. Трофимченко А. Л. (2020) Китайська цивілізація: традиції та сучасність : матеріали XIV міжнародної наукової конференції, 5 листопада 2020 р. Київ : Видавничий дім «Гельветика». С. 120–124.
6. Ebrey, Patricia Buckley (1996) *Women in Traditional China*. *Signs* Vol. 21, № 2, The University of Chicago Press, 428 p.
7. *Guide to Women's Studies in China*, (eds. Hershatter, Gail; Honig, Emily; Mann, Susan; Rofel, Lisa.) (1998) *China Research Monograph*, 50. Berkeley : University of California, Institute of East Asian Studies. 211 p.
8. Li Yu-Nin (1992) *Chinese Women Through Chinese Eyes*, by Routledge. 272 p.
9. Robin E. Brenner (2007) *Understanding manga and anime*, Westport, Connecticut, London. 55 p.
10. *Premodern China, Korea, and Japan*. 1st ed., University of California Press, 2003. URL: <http://www.jstor.org/stable/10.1525/j.ctt1pp3b9>
11. Wong Yin-lee, Cong Shici Kan Zhonggou Funu Xintai (1983) *Chinese Women's Psychology as Seen in their Poetry*, Hong Kong. P. 40–72.
12. 漫画 – 《中国大百科全书》第三版网络版. 《中国大百科全书》第三版网络版[引用日期. Велика китайська бібліотека. URL: <https://baike.baidu.com/reference/178351/1cdbzdXIZ0N6rG37u8grrgC4wYFvonnExzMEghzX3U7PBhXfr48J-rosukvUZqC3efeHmEz7u0yt76GHve0lICGUeFWJuyV5cvk1RzvwglLagkVsKrShM93WlHcRYKuKxvQ9HOc>

REFERENCES

1. Bielov D. (2021) *Doslidzhennia komiksu v suchasni humanitarystytsi*. *Ukrainskyi zhurnal z bibliotekoznavstva ta informatsiinykh nauk*. № 8. P. 27–50. [in Ukrainian]
2. Kolisnyk O. V. (2022) *Spetsyfyka suchasnykh komiksiv : tradytsii ta innovatsii*. *Hrafichnyi dyzain v informatsiinomu ta vizualnomu prostori* : monohrafiia / za zah. red. M. V. Kolosnichenko. Kyiv : KNUTD. P. 16–34. [in Ukrainian]

3. Savchuk M. Komiks. Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy / red. I. Dziuba, A. Zhukovskyi, M. Zhelezniak ta in. (2014); NAN Ukrainy, NTSh. Kyiv : Instytut doslidzhen NAN Ukrainy. URL: <https://esu.com.ua/article-1449>[in Ukrainian]
4. Istoriia rozvytku manhy. URL : <https://sites.google.com/site/ucenical1klassuromancuka/home/istoria-rozvitku-mangi>
5. Trofymchenko A.L. (2020) Kytaiska tsyvilizatsiia: tradytsii ta suchasnist : materialy XIV mizhnarodnoi naukovoï konferentsii, 5 lystopada 2020 r. Kyiv : Vydavnychiy dim «Helvetyka». P. 120–124. [in Ukrainian]
6. Ebrey, Patricia Buckley (1996) Women in Traditional China. *Signs* Vol. 21, № 2, The University of Chicago Press, 428 p.
7. Guide to Women's Studies in China, (eds. Hershatler, Gail; Honig, Emily; Mann, Susan; Rofel, Lisa.) (1998) China Research Monograph, 50. Berkeley: University of California, Institute of East Asian Studies. 211 p.
8. Li Yu-Nin (1992) Chinese Women Through Chinese Eyes, by Routledge. 272 p.
9. Robin E. Brenner (2007) Understanding manga and anime, Westport, Connecticut, London. 55 p.
10. Premodern China, Korea, and Japan. 1st ed., University of California Press, 2003. URL: <http://www.jstor.org/stable/10.1525/j.ctt1pp3b9>
11. Wong Yin-lee, Cong Shici Kan Zhonggou Funu Xintai (1983) Chinese Women's Psychology as Seen in their Poetry, Hong Kong. P. 40–72.
12. Mànhuà – “zhōngguó dà bǎikē quánshū” dì sān bǎn wǎngluò bǎn. “Zhōngguó dà bǎikē quánshū” dì sān bǎn wǎngluò bǎn [Comics – "Encyclopedia of China" third edition online version. "Encyclopedia of China" third edition online version] Velyka kytaiska biblioteka. URL: <https://baike.baidu.com/reference/178351/1cdbzdXIZ0N6rG37u8grrgC4wYFvonnExzMEghzX3U7PBhXfr48J-rosukvUZqC3efeHmEz7u0yt76GHve0lICGUeFWJuyV5cvk1RzvvgILagkVsKrShM93WlhCRYKuKxvQ9Hoc> [in Chinese]

M. O. BIELIK

Lecturer at the Department of Oriental Languages,

State Institution “Luhansk Taras Shevchenko National University”, Lubny, Ukraine

E-mail: bielikmaryna.13@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-5243-3081>

O. D. BORZOVA

Lecturer at the Department of Oriental Languages,

State Institution “Luhansk Taras Shevchenko National University”, Lubny, Ukraine

E-mail: ad.borzova.lnu@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-2748-2647>

IMAGES OF WOMEN IN CHINESE MANHUA AND JAPANESE MANGA: A COMPARATIVE ASPECT

The article under consideration provides a comparative analysis of the images of women in Chinese manhua and Japanese manga. Its goal was to find the standard and different features in depicting the female identity and role in the cultural works of both countries. The attention of the research focuses on the analysis of the structure of the plots, types of characters, stylistics of the picture, and approaches to the topic of femininity and gender stereotypes. The publication examines the influence of the cultural context and historical events on the formation of female images, as well as the main trends in the development of manhua and manga, which are observed in the modern world. The study helps better understand the diversity of cultural approaches to portraying women in the mass media and their impact on the perception of gender roles in society.

The study pays special attention to the cultural contexts in which manhua and manga were formed. Manhua, as the Chinese equivalent of manga, is noted for its distinct aesthetics and themes that reflect Chinese culture, mythology, and history. Some stories in manhua were created in the context of Confucian traditions in defining the role of women in Chinese society. However, there are works in which there is a conflict between traditional patriarchal ideas about the role of women and the modern heroine's desire for independence and personal happiness.

Japanese manga reflects Japanese spiritual values, social changes, and cultural influences. Manga is unique in its wide range of genres, including fantasy, science fiction, romance, and others. Japanese manga also presents complex aspects of gender identity and attitudes towards women in Japanese society that have remained unchanged since ancient times.

Thus, the cultural context and historical events influenced the features of the representation of women in Chinese manhua and Japanese manga, which, despite their common origins, have significant differences under modern conditions.

Key words: image, woman, manhua, manga, tradition, innovation.